

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 22.03.2016 nr 6-1/151560/1601223

Patendivoliniku kutse taotlemisest

Austatud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole palvega hinnata, kas [patendivoliniku seaduse](#) § 14 lg 1 p 5 ja lg 2 on [põhiseadusega](#) (PS) kooskõlas. Patendivoliniku kutset saab taotleda isik, kel on neli aastat töökogemust Eesti patendivoliniku juures või patendivoliniku äriühingus ning sellest kaks aastat võib olla omandatud Eesti Patendiametis. Teie mure seisnes selles, et töökogemusena ei võeta arvesse Euroopa Siseturu Ühtlustamise Ametis (OHIM)¹ vastaval alal töötatud aega.

Menetluse käigus tutvuti Justiitsministeeriumi (JuM) ning Eesti Patendivolinike Seltsi (EPS) arvamusega, samuti [tööstusomandi seadustiku ning autoriõiguste ja autoriõigustega kaasnevate õiguste seaduse rakendamise seaduse eelnõu](#) (eelnõu) ning [eelnõu seletuskirjaga](#).

Leian, et Teie kirjeldatud asjaoludel ei saa Teie vaidlustatud sätteid siiski põhiseadusevastaseks pidada. PS-st ei tulene kohustust arvestada Eestis reguleeritud kutsealal tegutsemise õiguse andmisel väljaspool Eestit omandatud töökogemust.

Nõue, et Eesti patendivoliniku kutse omandamiseks on vajalik töökogemus, mis on omandatud Eestis, piirab isiku õigust vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta (PS § 29). Piirangu eesmärgiks on tagada tööstusomandi alal osutatavate õigusteenuste kvaliteet Eestis.² Välismaal vastavas valdkonnas töötamine reeglina ei anna Eesti patendivoliniku kutsealal tegutsemiseks vajalikke kogemusi ja teadmisi. Nt EL liikmesriikides kehtivad tööstusomandi kaitse alal (nii kohaldatava õiguse kui menetlusreeglite osas) erinevad reeglid. Ka vastava valdkonna töökogemus EL asutustes või rahvusvahelistes institutsioonides ei pruugi anda Eesti Patendiameti ees kliendi esindamiseks vajalikke teadmisi ja kogemusi.

Teisalt ei saa välistada, et välismaal omandatud töökogemus võib olla mingis mahus arvestatav³ ka Eesti patendivoliniku kutse omandamisel ning et välismaal vastavas valdkonnas töötanud isik

¹Alates 23.03.2016 on ameti nimetuseks Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet ning ühenduse kaubamärgist saab Euroopa Liidu kaubamärk. Vt lähemalt <https://oami.europa.eu/ohimportal/et/eu-trade-mark-regulation>.

² Euroopa patendiameti ees tegutsevate esindajate kvalifikatsiooni hindamine toimub Euroopa patendijorganisatsiooni haldusnõukogu 10.12.2008 kinnitatud [Euroopa Patendiameti ees tegutsevate kutseliste esindajate kvalifikatsioonieksam määruses \(CA/D 26/08\)](#) sätestatud korras.

³ Teistes liikmesriikides, EL institutsioonides või rahvusvahelistes asutustes omandatud töökogemuse arvestamine patendivolinikule kutse andmisel muutub tõenäoliselt aktuaalsemaks pärast Euroopa Liidu initsiatiivi teostumist ühtse Euroopa patendikaitse (kõigis liikmesriikides kehtiv patent) ning Euroopa patendikohtu loomiseks. Praegu tuleb Euroopa Patendiameti väljastatava Euroopa patendi kehtivus tuleb igas liikmesriigis, milles soovitakse leiutist

on suuteline Eestis patendivolinikuna töötamiseks vajalikud teadmised ja kogemused omandama lühema Eestis praktiseerimise ajaga kui PatVS-s ette nähtud neli aastat. Mõistetavalt tundub ebaõiglane, kui varem vastaval alal (ehkki välismaal) töötanud isikut koheldakse samaväärselt isikuga, kellel puudub igasugune töökogemus.⁴

Vastuseks küsimusele, kas isiku teadmisi Eesti patendimenetluse erisuste kohta oleks võimalik hinnata ka kutseksamil ning kas patendivoliniku kutse omistamisel võiks arvestada ka välismaal (sh OHIM-s) omandatud töökogemust, [vastas](#) JuM, et praktilist töökogemust ja teadmisi Eesti menetluse erisuste osas ei ole praegu võimalik eksamil kontrollida. Seejuures ei pea JuM oluliselt mahukama ja raskema eksami korraldamist ajaliselt ja rahaliselt otstarbekaks. Praktilisi kogemusi riigisisese menetluse ja kohaldatava Eesti õiguse kohta on JuM hinnangul võimalik omandada vaid Eesti Patendiametis, patendibüroos või Eestis tegutseva patendivoliniku juures. Välismaal omandatud töökogemuse tõendamise ja hindamisega kaasneb halduskoormuse tõus ja kulude kasv, mistõttu JuM peab vajalikuks seda võimalust täiendavalt analüüsida.⁵

Vastav analüüs on JuM-il kavas ette võtta tööstusomandi kodifitseerimise projekti raames. [Eelnõu](#) töögrupp on teinud ettepanekuid teha muudatusi ka patendivoliniku kutse andmise korralduses, mh vähendada tööstaaži nõuet 3 aastale ning võimaldada seejuures 50% ulatuses (so. maksimaalselt 1,5 aastat) arvesse võtta Patendiametis või [muus asutuses](#) vastavas valdkonnas aktiivselt töötamise aega. JuM peab vajalikuks veel analüüsida, kas juhul, kui ülaltoodud ettepaneku järgi saab arvesse võtta välismaa asutustes omandatud töökogemust, piisab 1,5 aastast Eestis töötamise kogemusest omandamiseks Eesti Patendiameti ees esindamiseks vajalikke oskuseid ja teadmisi.⁶

Välismaal omandatud töökogemust võiks patendivoliniku kutse andmisel arvesse võtta, kui see on asjakohane ning töökogemuse hindamine ja kontrollimine ei too kaasa ülemäära halduskoormust ega kulusid. Paindlikum regulatsioon võimaldaks mh leevendada võimalikku probleemi, et patendivoliniku kutset taotleda soovival isikul võib tekkida töökogemuse omandamiseks vajaliku töökoha leidmisega Eestis raskusi. Kuigi üldreeglina võib eeldada, et isikud vastava töökoha leiavad ning patendivolinikud ja vastavad äriühingud vajalikku abipersonali värbavad, ei saa täielikult välistada, et mingil ajaperioodil või mõnel isikul tekib töökoha leidmisega raskusi. Õiguskantsleri poole on sel teemal pöördutud. Toona [soovitati](#) isikul kontakteeruda sobiva praktiseerimiskoha leidmisel abi saamiseks EPS-iga. Teisalt ei saa välistada perioode, mil ükski Eestis tegutsevast patendivolinikest/patendivoliniku äriühingust ei

kaitsta, nõ üle kinnitada. Vt lähemalt [Euroopa Komisjon paneb ette ühtse patendikaitse loomise, et hoogustada teadustegevust ja innovatsiooni](#), [Euroopa Komisjon kõrvaldab ühtse patendikaitse saamise õiguslikud takistused](#), [Unitary patent: 26 countries agree on distribution key](#), [Unitary patent ratification by EU country](#).

⁴ Sõltuvalt konkreetse ametipositsiooni tööülesannete mahust ja sisust, võib OHIM-s töötanud isik olla lisaks ühenduse kaubamärgi või ühenduse registreeritud disainilahenduse menetlemise reeglitele olla mh kursis ka liikmesriikide õiguskordade erisustega. Kui kaubamärgi registreerimisest keeldumise alus ilmneb kas või ühes liikmesriigis, siis märki ei registreerita. Vt [Kuidas saada kaubamärgile kaitset Euroopa Ühenduse kaubamärgisüsteemi kaudu](#). Samuti saab OHIM-i kaudu taotleda kaubamärgi rahvusvahelist registreerimist ühe taotluse alusel paljudes eri riikides üle maailma [Madridi protokoll](#)i järgi. Samasugune funktsioon on Eesti Patendiametil, kus töötamise kogemust võetakse patendivoliniku kutse omistamisel nõutavast töökogemusest 50% ulatuses arvesse.

⁵ Ka EPS märkis, et Eesti Patendiameti puhul on teada ametipositsioon ja sellele vastav ametijuhend, kuid OHIM-s kui suure organisatsioonis on palju erinevate tööülesannetega töötajaid/ametnikke ning seal töötanud isiku tegelike tööülesannete väljaselgitamine ja hindamine on keerukam kui Eesti töökogemuse hindamine. EPS toetab kutse andmise korralduse paindlikumaks muutmist, kuid täiendavat reguleerimist vajaks see, kuidas tõendada ja hinnata väljaspool Eestit omandatud töökogemust.

⁶ Millal analüüs tehakse, ei ole praegu teada. Momendil JuM tööstusomandi seadustiku projektiga aktiivselt ei tegele.

palka lisapersonali. Kui sätted võimaldaks ka välismaal töötatud aega arvesse võtta, saaks isik sel juhul töötada esmalt väljaspool Eestit.

Siiski ei seisne selles, et väljaspool Eestit omandatud töökogemust ei ole patendivoliniku kutse andmisel võimalik praegu arvesse võtta, vastuolu PS-ga. Väljaspool Eestit omandatud töökogemus ei saa olla tööstusomandi alal õigusteenuse osutamiseks Eestis vajalike teadmiste ja kogemuste hindamisel määrava tähendusega, sellel saaks olla üksnes toetav ja täiendav roll. Ka on sellise töökogemuse asjakohasuse hindamine ja kontrollimine Eestis omandatud töökogemuse hindamisest aja- ja ressursimahukam. Eelnevast tulenevalt ei saa põhiõiguse piirangut pidada ülemääraseks.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Justiitsministeerium (avaldaja andmeteta)

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee